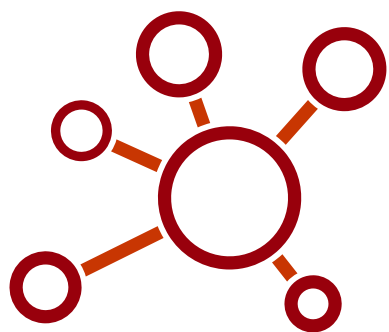

mapa **sociálnych inovátorov**

• Analýza trendov a bariér pre rozvoj
• sociálnych inovácií na Slovensku

Úvod

Neistá, rýchlo sa meniaci doba prináša nové výzvy, ktoré musíme ako spoločnosť nevyhnutne riešiť. Či ide o transformáciu vzdelávania, ochranu demokracie, polarizáciu spoločnosti, rastúce socioekonomické nerovnosti, zmeny na trhu práce alebo klimatickú krízu. Potrebujeme nachádzať nové riešenia a transformovať zastaralé spoločenské systémy a štruktúry, ktoré nezodpovedajú potrebám modernej spoločnosti. Potrebujeme zveľaďovať prostredie pre vznik a rozvoj spoločenských inovácií, aby sa naša spoločnosť mohla rozvíjať, prosperovať a adaptovať na novú realitu.

V Nadácii Pontis sme sa v spolupráci s medzinárodnou organizáciou Ashoka rozhodli zmapovať aktuálne trendy sociálnych inovácií, bariéry ich rozvoja, no najmä kľúčových aktérov, ktorí sociálne inovácie na Slovensku vytvárajú aj podporujú. Identifikovali sme 747 osôbností a získané údaje premietli do interaktívnej **Mapy sociálnych inovátorov** (ďalej „MSI“), ktorá je dostupná na www.mapainovatorov.sk.

Záver mapovania vám prinášame v analýze, ktorú práve držíte v rukách.

Cieľom mapovania bolo zviditeľniť tému sociálnych inovácií v našej krajine, podporiť inovačný ekosystém v jeho ďalšom rozvoji a prispieť k vytváraniu priaznivého prostredia pre spoločenské zmeny. Mapa ukazuje príklady ľudí, ktorí u nás tieto zmeny vytvárajú a podporujú. Ľudí, okolo ktorých sú rozsiahle komunity, ktoré k modernému Slovensku výrazne prispievajú. Je potrebné, aby boli viditeľné.

Sme presvedčení, že **sociálne inovácie majú byť súčasťou vízií o modernej krajine**, a považujeme za dôležité, aby do diskusií o jej budúcnosti boli zahrnuté všetky sektory. V čase, keď vzniká Plán obnovy a odolnosti, a tvorili sa aj viaceré vízie Slovenska, nemal počas diskusií napr. občiansky sektor dostatočné zastúpenie. Pritom, podľa výsledkov mapovania, je kľúčový pre rozvoj sociálnych inovácií a prináša riešenia mnohých spoločenských problémov. Ak chceme využiť príležitosti, ktorú Plán obnovy či

nové eurofondové obdobie pre rozvoj Slovenska ponúka, považujeme za dôležité, aby boli finančne podporené overené, existujúce riešenia a aby organizácie boli prizvané spoluplytvárať grantové výzvy, či nové finančné nástroje.

Veríme tiež, že **sociálne inovácie majú byť chápané ako súčasť inovačného ekosystému**.

Dlhodobo vnímame, že netechnologické inovácie, ktoré reagujú na závažné spoločenské problémy, nie sú súčasťou podporných štruktúr v inováciách.

Mapa má byť prostriedkom k vytvoreniu silného, podporného a spolupracujúceho inovačného ekosystému naprieč sektormi. Priali by sme si, aby bola impulzom pre rozvoj ďalších aktivít k jeho posilňovaniu a zaradeniu do celkového inovačného ekosystému Slovenska.

Radi by sme zdôraznili, že MSI nie je kompletným zoznamom sociálnych inovátorov/inovátoriek a ich podporovateľov, rovnako nie je mienená ako ocenenie pre tých, ktorí sa na nej ocitli. Mapa je výsledkom výskumu, ktorý volil určitú metodológiu, a ktorého cieľom bolo zviditeľniť tému sociálnych inovácií na Slovensku.

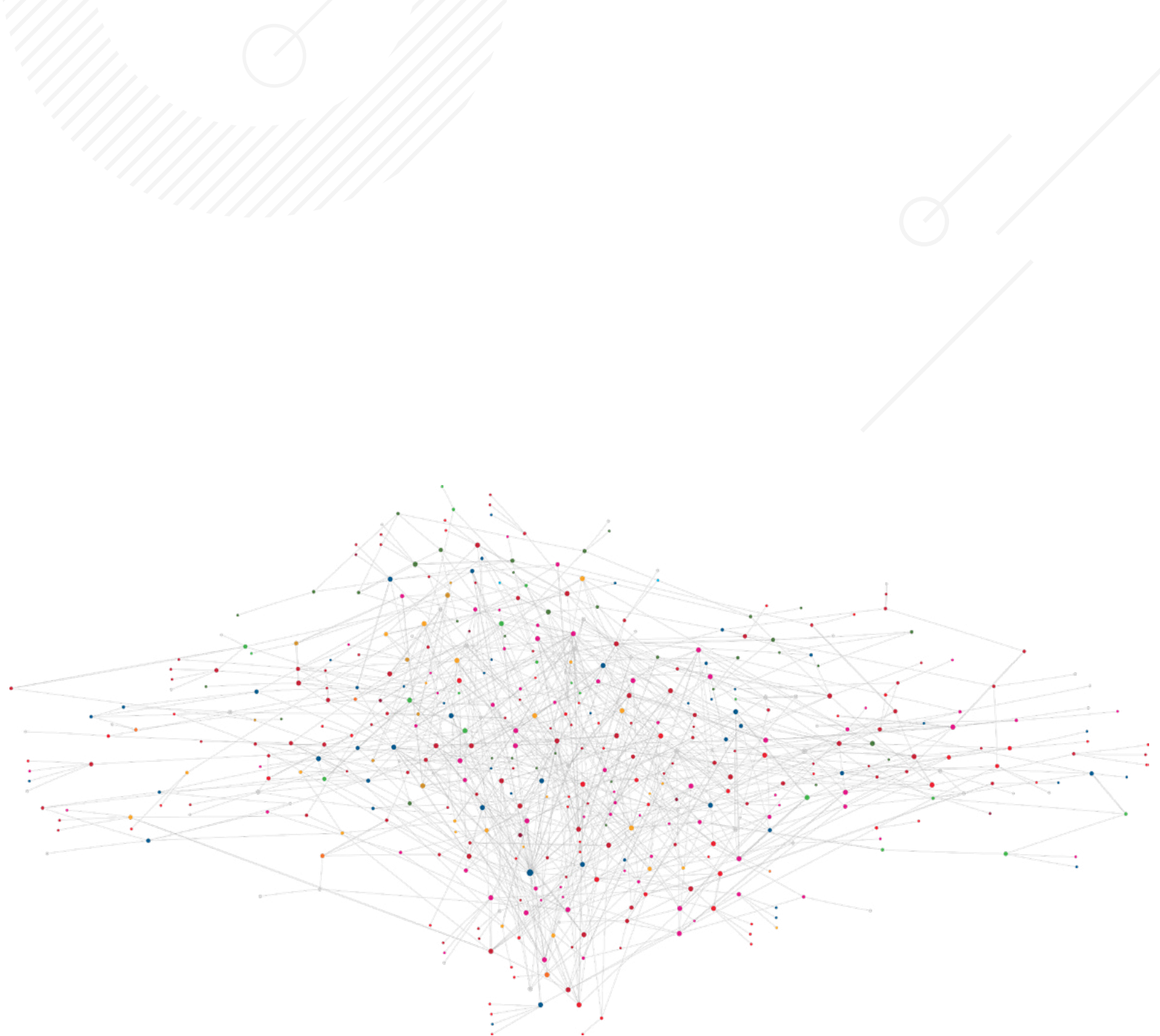
Veríme preto, že pozitívne prispeje k verejnej diskusii a bude impulzom k zlepšeniu a diverzifikácii inovačného prostredia.

Martina
KOLESÁROVÁ

Radoslav
PITTNER

Obsah

Zhrnutie	4
Metodológia výskumu	5
Štruktúra identifikovaných aktérov	8
Vzťahy medzi identifikovanými aktérmi	12
Dôvody nespolupráce	15
Bariéry rozvoja sociálnych inovácií	16
Záver	21

Zhrnutie

V každej krajine existujú ľudia, ktorí sa snažia riešiť spoločenské problémy a prispievať k tomu, aby spoločnosť ako celok prosperovala. Kto sú títo ľudia na Slovensku? Ako spolupracujú a poznajú sa navzájom? Aké vidia prekážky pri vytváraní zmien? Mapovanie aktérov, ktoré sme realizovali, nám prinieslo tieto poznatky:

Kľúčové aktérky/klúčoví aktéri sociálnych inovácií

Vek

Väčšina identifikovaných aktérov ekosystému sociálnych inovácií (až 75 %) sú **ľudia nad 35 rokov s viac ako 7-ročnou skúsenosťou** v oblasti sociálnych inovácií. Identifikovali sme len 2 % ľudí pod 25 rokov.

Pozícia

Takmer 70 % identifikovaných aktérov sú **zakladateľky/zakladatelia** organizácií, firiem a verejnoprospešných iniciatív.

Sektor

Výrazná väčšina aktérov (až 75 %) **pôsobí v občianskom sektore**.

Región

Väčšina aktérov (53 %) sa koncentruje **v Bratislavskom kraji**, a to primárne v hlavnom meste. Vyššiu koncentráciu inovačného potenciálu vidíme v Košickom (17 %), Banskobystrickom (8 %) a Prešovskom kraji (8 %).

Medzi identifikovanými aktérmi chýbajú Slováci a Slovenky žijúci v zahraničí, ktorí tiež môžu k rozvoju sociálnych inovácií prispievať.

Oblasť

Najviac identifikovaných aktérov je vo **vzdelávaní** (47 %). Ide o oblasť, ktorá je dlhodobo politicky podceňovaná, a dlhodobo nie je prioritou žiadnej vlády aj napriek tomu, že vzdelávanie je pre rozvoj spoločnosti kľúčové.

Veľmi nízky počet aktérov sme identifikovali v oblasti energetiky (2 %) a poľnohospodárstva (2 %), aj keď ide o oblasti, ktoré čelia veľkým problémom a potrebujú inovatívne riešenia.

Dopad

Väčšina identifikovaných aktérov sa snaží o dosiahnutie **dopadu na národnej úrovni (54 %)**.

Vo väčšej miere chýbajú ľudia, ktorí sa zameriavajú na dopad na európskej (7 %) a globálnej úrovni (5 %). Taktiež sme identifikovali málo aktérov (10 %) so snahou o miestny dopad.

Až 79 % aktérov tvrdí, že sa svojou prácou snaží o riešenie kľúčových príčin problémov na úrovni systému. V tejto súvislosti vidíme veľký priestor začať hovoriť o prístupe a podstate systémových zmien.

Miera prepojenosti a spolupráce ekosystému

Identifikovaní aktéri sú vzájomne veľmi dobre prepojení. V rámci mapovania sa doporučovali prevažne ľudia, ktorí za posledné 3 roky spolupracovali na spoločnom projekte, alebo si pravidelne vymieňajú informácie.

Respondenti len minimálne odporúčali niekoho, koho nepoznajú, alebo sú s ním v občasnom kontakte. Tieto skutočnosti pravdepodobne viedli k vzniku tzv. usual suspects **a menej zosieťovaní ľudia s menšou viditeľnosťou sa na MSI nedostali**.

Bubliny ekosystému

Aktéri najčastejšie odporúčali ľudí z rovnakého sektora a oblasti, v ktorej pôsobia. Z tohto dôvodu pozorujeme nízku mieru medzisektorovej spolupráce, ktorá bola dokonca označená ako druhá najväčšia prekážka rozvoja sociálnych inovácií na Slovensku.

49 % respondentov **nemá potrebu spolupráce so žiadnymi inými organizáciami**, okrem tých, s ktorými momentálne spolupracujú.

50 % respondentov tvrdí, že **na rozvoj spolupráce nemá čas a kapacity**.

Bariéry rozvoja sociálnych inovácií

Hlavné bariéry, ktoré na Slovensku bránia v rozvoji sociálnych inovácií, popísali všetci aktéri a všetky aktérky bez ohľadu na oblasť, vek, sektor či región, v ktorom pôsobia.

Hlavná bariéra

Až 86 % aktérov označuje za hlavnú prekážku **nedostatok zdrojov pre financovanie inovačných projektov**. Túto bariéru považujú za najdôležitejšiu aktéri zo všetkých sektorov (občianskeho sektora, štátnej správy i biznisu), naprieč všetkými vekovými kategóriami a naprieč všetkými oblasťami, v ktorých sa inovačné riešenia snažia rozvíjať.

Ďalšie významné bariéry rozvoja

Ide o **nízku mieru prepojenia** medzi jednotlivými sektormi **(82 %)** a **nedostatok ľudí s potrebnými zručnosťami (80 %)**.

Výraznou bariérou, ktorá sa prejavuje naprieč všetkými sektormi a vekovými kategóriami, je **únava a vyčerpanie inovátorov a inovátoriek**.

Metodológia výskumu

Cieľom výskumu bolo **zmapovať kľúčových aktérov a kľúčové aktérky ekosystému sociálnych inovácií** na Slovensku, ich vzťahy, prepojenia, a identifikovať ich postoje týkajúce sa bariér rozvoja sociálnych inovácií.

Základné role v ekosystéme

The diagram illustrates the social innovation ecosystem. It features three concentric circles. The innermost circle is labeled 'ekosystém SOCIÁLNYCH INOVÁCIÍ'. The middle circle contains the text 'Komplexné prostredie, v ktorom vznikajú a rozvíjajú sa sociálne inovácie, t. j. nové riešenia spoločenských problémov.' Surrounding these circles is a spiral line with five dots, each representing a role in the ecosystem. The roles are listed to the right of the spiral, with the first role 'Sociálni inovátori/sociálne inovátorky' positioned at the top right, and the last role 'Aktéri/aktérky, ktorí/ktoré sa podieľajú na tvorbe legislatívy či verejných politík.' at the bottom left.

ekosystém SOCIÁLNYCH INOVÁCIÍ

Komplexné prostredie, v ktorom vznikajú a rozvíjajú sa sociálne inovácie, t. j. nové riešenia spoločenských problémov.

Sociálni inovátori/sociálne inovátorky

Ľudia, ktorí kreatívnym spôsobom hľadajú nové riešenia spoločenských problémov. Podstatou ich riešenia je transformácia spoločenských systémov, t. j. riešenie príčin, nielen dôsledkov.

Aktéri/aktérky,

ktorí/ktoré poskytujú **finančnú podporu**.

Aktéri/aktérky,

ktorí/ktoré poskytujú **nefinančnú podporu** (napr. konzultanti, fundraiseri, expertní pracovníci, mentori).

Novinári/novinárky

Výskumní pracovníci a výskumné pracovníčky

Aktéri/aktérky,

ktorí/ktoré sa podieľajú **na tvorbe legislatívy či verejných politík**.

Metóda snehovej gule

Mapovanie bolo postavené na metóde snehovej gule, a to z dôvodu, že celú populáciu aktérov ekosystému nevieme jasne určiť.

Pre vytvorenie vzorky sme zvolili nepravdepodobnostný výber, pri ktorom sme získavali nové kontakty na základe nominačného procesu od už vybraných osôb.

Proces výberu začínal u jednotlivcov, ktorí spĺňali určené kritériá¹ a reprezentovali aktérov sociálnych inovácií. Požiadali sme ich, aby vyplnili dotazník, nominovali ďalšie osoby, poskytli na ne kontakt a taktiež určili vzťah, ktorý s nominovanými majú. Nominovaných sme následne oslovili, opäť požiadali o nové odporúčania a celý proces sa opakoval.

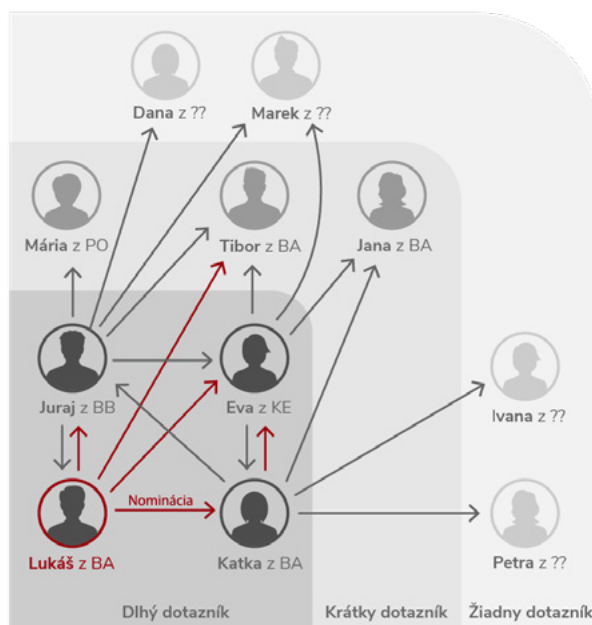
Ilustračný obrázok pre metódu snehovej gule

Príklad na obrázku približuje priebeh mapovania. Lukáš z Bratislavy je iniciačný respondent, od ktorého snehová guľa postupuje ďalej. Položili sme mu otázku, kto je podľa neho kľúčovým aktérom pre rozvoj sociálnych inovácií na Slovensku. Lukáš nominoval štyri osoby, ktoré sme požiadali vyplniť dotazník a nominoval ďalších inovátorov/ďalšie inovátorky.

Týmto spôsobom sme prostredníctvom Lukáša a ním nominovaných identifikovali 11 aktérov a získali 19 nominácií (pozn. Nominácia predstavuje každé prepojenie medzi aktérmi znázornené šípkami).

Najviac nominácií (3) získala Eva z KE, čím ju považujeme za najkľúčovejšiu aktérku v rámci tejto siete (nakolko výskumná otázka smerovala k identifikácii kľúčových aktérov).

Osoby v strednom poli (Mária z PO, Tibor z BA, Jana z BA) nevyplnili celý dotazník, ale len jeho skrátenú verziu (viď. Priebeh zberu dát, str. 7), ktorou potvrdili svoju účasť vo výskume a udelili súhlas so spracovaním ich údajov. Osoby znázornené v priehľadnom kruhu v krajnom poli (Dana z ??, Marek z ??, Ivana z ??, Petra z ??) boli identifikované, ale nakoľko sme od nich nezískali žiadnu spätnú väzbu, a teda ani súhlas so spracovaním osobných údajov (GDPR), na Mapu sociálnych inovátorov sme ich zaradiť nemohli.

Iniciačná skupina

V našom výskume sme vytvorili **iniciačnú skupinu 21 aktérov**², od ktorých sa metóda snehovej gule odvíjala, a požiadali sme ich o nomináciu 3 až 7 ďalších osôb, ktoré považujú za **kľúčové pre rozvoj sociálnych inovácií na Slovensku**.³

Naším cieľom pri zbere dát bolo identifikovať minimálne 250 aktérov ekosystému. Počet nominácií sme zámerne obmedzili, aby sme identifikovali tých najvýznamnejších.

Pre výber konkrétnych ľudí do iniciačnej skupiny sme stanovili tieto kritériá⁴:

- **Sociálny inovátor/sociálna inovátorka**

Osoba, ktorá založila/spoluzaložila/vedie organizáciu/projekt/iniciatívu s cieľom riešiť závažný spoločenský problém inovatívnym spôsobom a s potenciálom vytvoriť pozitívny spoločenský dopad na úrovni systému. V oblasti pôsobí minimálne jeden rok.

- **Kľúčoví aktéri/kľúčové aktérky z biznisu**

Majitelia/majiteľky firiem alebo vysokopostavení manažéri/vysokopostavené manažérky, ktorí/ktoré si uvedomujú spoločenskú zodpovednosť biznisu a zo svojej pozície môžu rozvoj sociálnych inovácií na Slovensku významne ovplyvniť.

- **Kľúčoví aktéri/kľúčové aktérky zo štátnej správy**

Osoby, ktoré pracujú vo verejnej správe a z hľadiska svojej pozície majú vplyv na rozhodovanie inštitúcií, v ktorých pôsobia a môžu výrazne ovplyvniť rozvoj sociálnych inovácií na Slovensku.

¹ Nakoľko išlo o nepravdepodobnostný výber reprezentatívnej vzorky, nie každý aktér mal rovnakú pravdepodobnosť výberu.

² Iniciačnú skupinu tvorili títo ľudia: Jozef Ondáš, Michal Hladký, Andrea Lelovics, Zuzana Wienk, Barbora Rusiňáková, Marek Adamov, Marek Madro, Lucia Roussier, Michal Hudák, Martin Basila, Ivana Maleš, Lucia Šicková, Terézia Lukáčová, Pavel Hrica, Soňa Holúbková, Zsolt Bindics, Michaela Kršková, Zuzana Lafférová, Alena Vachnová, Peter Drál, Tatiana Hrustič.

³ Výskumná otázka znela: Uvedte aspoň 3 a maximálne 7 osôb, ktoré považujete za kľúčových aktérov pre rozvoj sociálnych inovácií na Slovensku.

⁴ Iniciačnú skupinu sme vytvorili z ľudí, ktorých považujeme za kľúčových pre rozvoj sociálnych inovácií na Slovensku. Ich výber sme konzultovali s niekoľkými odborníkmi v oblasti sociálnych inovácií. Snažili sme sa vytvoriť rôznorodú skupinu – zahrnuli sme do nej ľudí z občianskeho sektora, biznisu i štátnej správy a všetkých regiónov Slovenska; vytvorili sme rovnomé zastúpenie žien a mužov; zohľadnili vek nominovaných aj pôsobenie v rôznych oblastiach (posilňovanie demokracie, regionálny rozvoj, kultúra, prístup k zdravotnej starostlivosti, ochrana životného prostredia, vzdelávanie, sociálne ekonomická inklúzia, poľnohospodárstvo a ekonomický rozvoj).

Vzťahy medzi aktérmi

V rámci mapovania sme zisťovali, ako dobre sa aktéri navzájom poznajú. Chceli sme vyhodnotiť mieru spolupráce v identifikovanej sieti.

Vzťah vždy určovala osoba, ktorá nominovala. V rámci výskumu sme vyjadrenia nominujúcich nominovanými nepotvrdzovali.

Respondenti vzťahy k nominovaným určovali na 5 úrovniach:

1. V posledných 3 rokoch sme intenzívne spolupracovali na spoločnom projekte.
2. Pravidelne si vymieňame informácie.
3. Sme v občasnom kontakte (min. 2x za rok).
4. Stretli sme sa, ale nespolupracujeme.
5. Nepoznáme sa.

Priebeh zberu dát

Zber dát prebiehal od 28. 3. 2022 do 13. 7. 2022. Ľudí z iniciačnej skupiny sme požiadali o nominovanie 3 – 7 kľúčových aktérov pre rozvoj sociálnych inovácií na Slovensku. Rovnako vyplnili tzv. **dlhý dotazník**, ktorý obsahoval všetky okruhy pokryté v tejto analýze. Nominovaným respondentom sme ho poslali po krátkom telefonickom rozhovore, počas ktorého sme im vysvetlili účel výskumu. Iba tento typ dotazníka obsahoval časť s nomináciami ďalších osôb. Jeho vyplnenie trvalo cca 20 minút.

Po dosiahnutí cieľového počtu respondentov sme vytvorili tzv. **krátky dotazník**, aby sme čas potrebný na vyplnenie minimalizovali, zvýšili tým pravdepodobnosť vyplnenia, identifikovali viac aktérov a aspoň časť kľúčových informácií o nich (meno, priezvisko, sektor, oblasť pôsobenia a región).

Túto skrátenú verziu sme poslali všetkým zostávajúcim nominovaným do momentu, kedy sme ešte mali otvorený zber dát všetkým zostávajúcim nominovaným. Možnosť nominovať ďalších nových aktérov už nemali, vyplnením sa potvrdzovali na MSI.

Dlhý dotazník
296 respondentov

Krátky dotazník
165 respondentov

Celkový počet nominácií
1 245

Priemerný počet nominácií
4,2

Počet aktérov identifikovaných pri zbere dát
747

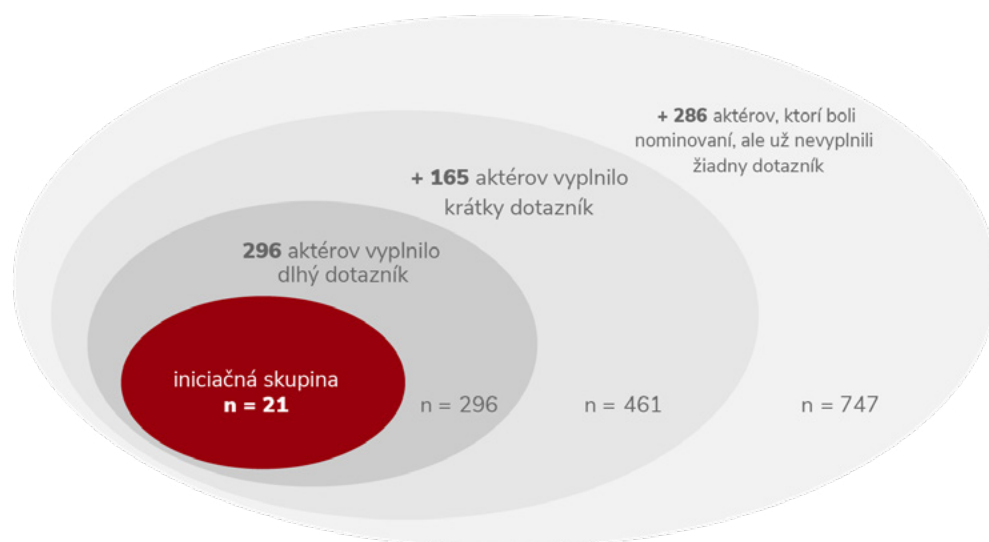
Počet zapojených respondentov
461

Návratnosť odpovedí
61,7 %

Počet nominovaných, ktorí nevyplnili žiadny dotazník alebo im po ukončení zberu dát už nebol odoslaný*
286

Metodológia: Kvantitatívny ad-hoc prieskum. Dotazník distribuovaný emailom na databázu získaných kontaktov metódou snehovej gule. | **Cieľová skupina:** Kľúčoví aktéri/kľúčové aktérky pre rozvoj sociálnych inovácií na Slovensku. | **Veľkosť vzorky:** 461 respondentov, z toho: 296 respondentov vyplnilo dlhý dotazník, 165 respondentov vyplnilo krátky dotazník. | **Dĺžka vyplnenia dotazníka:** Dlhý dotazník – cca 23 minút, Krátky dotazník – cca 2 minúty. | **Terénny zber:** 28. 3. 2022 – 13. 7. 2022

* Z tohto dôvodu neboli na Mapu sociálnych inovátorov zaradení.

Štruktúra identifikovaných aktérov

Pohlavie a vek

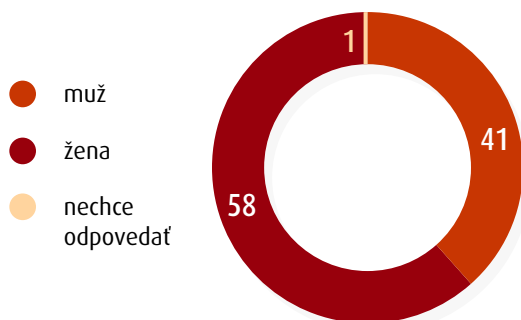
Vzorka identifikovaných aktérov je **z hľadiska pohlavia pomerne vyrovnaná**. Identifikovali sme mierne viac žien ako mužov – 58 : 41 (pomer žien : mužov v percentách).

V rámci výskumu sa ani jedna osoba neidentifikovala ako transgender, non-binary, prípadne inak, aj keď dotazník tieto možnosti aktívne ponúkal.

Z hľadiska vekového rozloženia respondentov sa ukazuje, že **prevažujú ľudia v produktívnom veku** od 35 – 45 rokov (až 40 %), pričom až 75 % všetkých identifikovaných aktérov je starších ako 35 rokov.

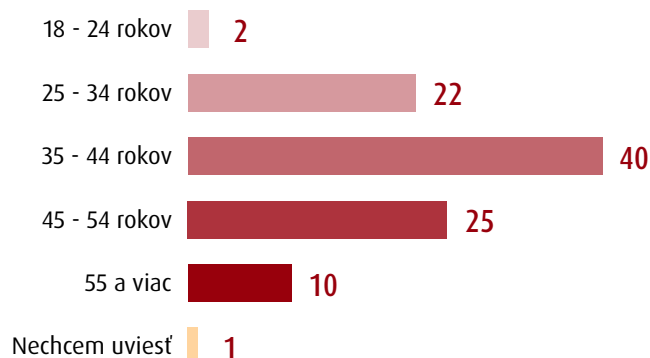
V rámci identifikovaného ekosystému chýbajú mladí ľudia pod 25 rokov.

Sebaidentifikácia na základe pohlavia:

v %, n = 296

Vekové rozloženie:

v %, n = 296

Lokalita

Pôsobenie kľúčových aktérov je **vysoko koncentrované v Bratislave**, až 53 % tu trávi väčšinu svojho času za posledné 3 roky.

Druhým centrom inovačných aktivít sa ukazujú Košice.

Ostatné kraje Slovenska majú výrazne nižšiu úroveň pôsobenia identifikovaných aktérov.

v %, n = 296

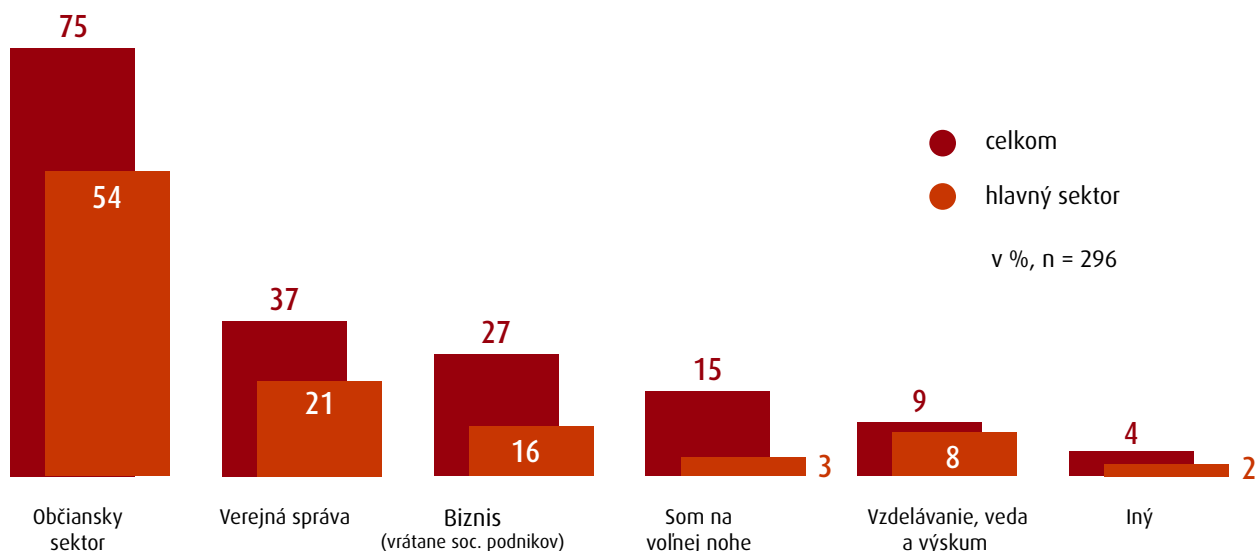
Bratislavský 53 | Košický 17 | Banskobystrický 8 | Prešovský 8
Trnavský 4 | Trenčiansky 3 | Žilinský 2 | Nitriansky 1 | Zahraničie 3

Sektor pôsobenia

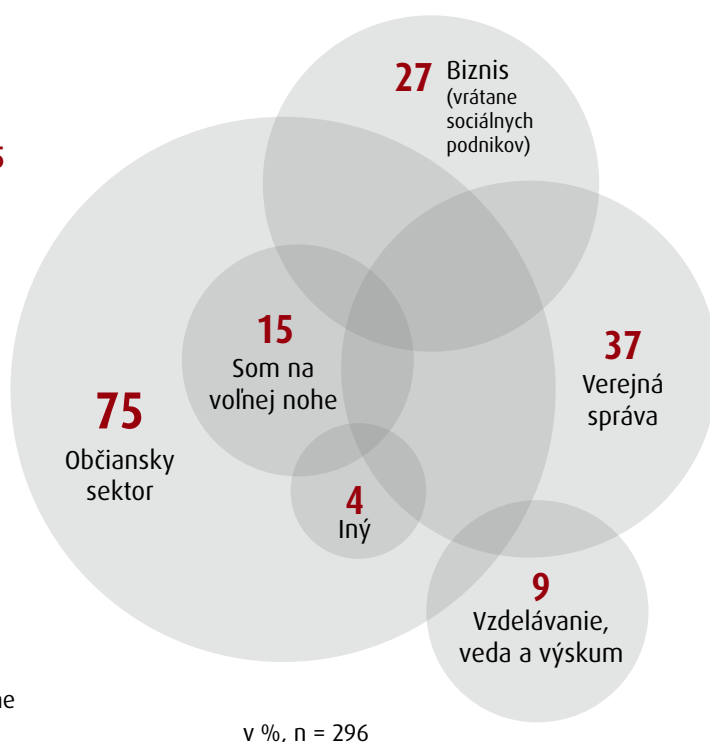
Až 75 % identifikovaných kľúčových aktérov **pôsobí v občianskom sektore**, pričom viac ako polovica aktérov ho uviedla ako svoj hlavný sektor. 44 % aktérov pôsobí vo verejnej správe.

Výrazná väčšina aktérov pôsobí vo viacerých sektoroch.

Sektory, v ktorých sú inovátori v súčasnej dobe aktívni:

Prieniky medzi jednotlivými sektormi:

Graf znázorňuje prieniky medzi jednotlivými sektormi.

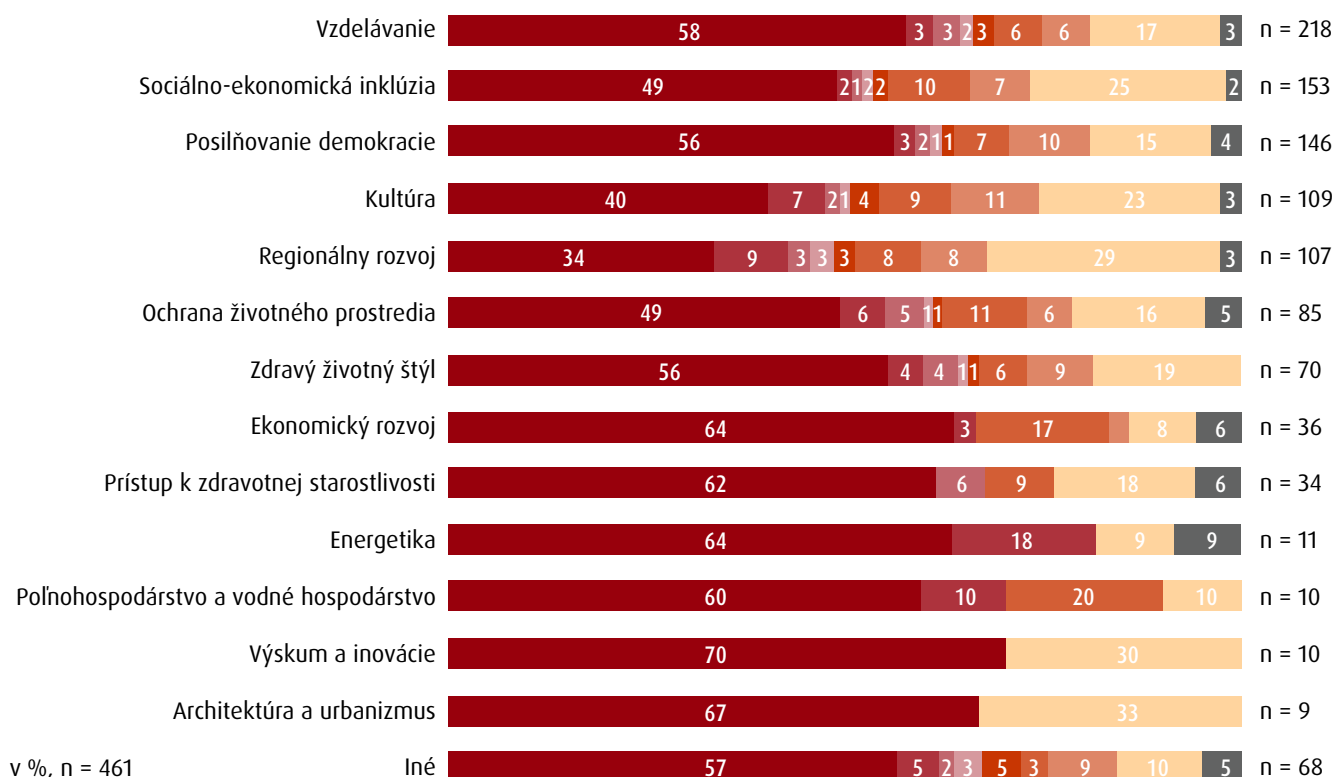
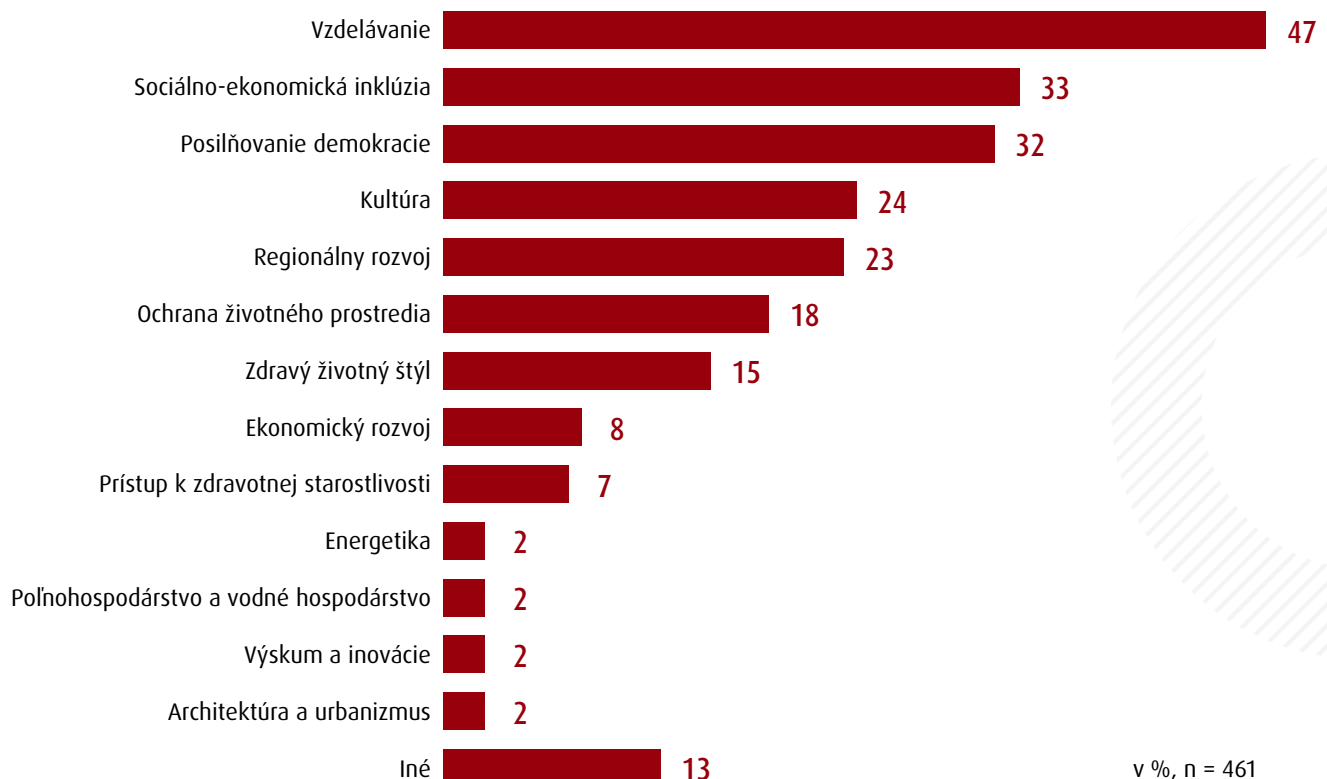
Zároveň ukazuje, že zástupcovia občianskeho sektora pomerne rovnomerne prenikajú do všetkých ostatných sektorov.

* Grafy sme zaokrúhľovali na celé čísla.

Oblasť pôsobenia

Najviac identifikovaných aktérov **dlhodobo pôsobí v oblasti vzdelávania** (47 %), sociálno – ekonomickej inklúzie (33 %) a posilňovania demokracie (32 %).

Takmer vo všetkých oblastiach prevládajú aktéri z Bratislavského kraja, okrem oblasti kultúry, regionálneho rozvoja a ochrany životného prostredia. Veľmi málo aktérov nachádzame v oblasti energetiky a poľnohospodárstva. Ide zároveň o oblasti, ktoré v súčasnosti čelia výrazným výzvam (energetická bezpečnosť, vplyv na znečisťovanie životného prostredia, klimatická zmena).

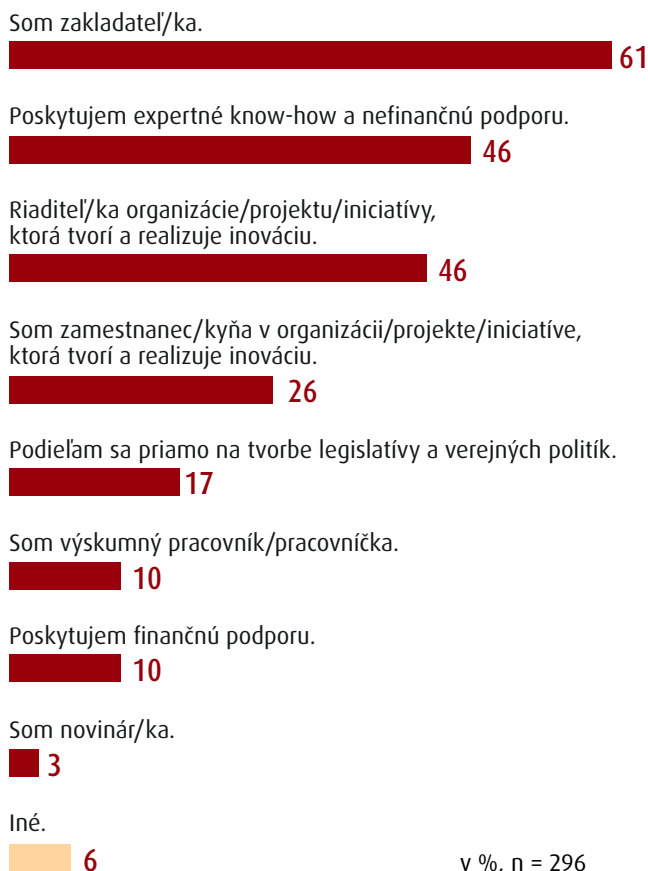

Bratislavský Trnavský Trenčiansky Nitriansky Žilinský Banskobystrický Prešovský Košický

Rola v ekosystéme sociálnych inovácií

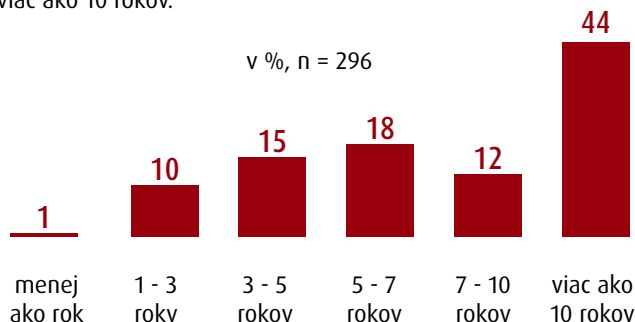
Až 61 % respondentov sa identifikuje ako **zakladateľ/zakladateľka**, či spoluzakladateľ/spoluzakladateľka organizácie alebo projektu, ktorý realizuje sociálnu inováciu. Väčšina identifikovaných aktérov zastupuje viac ako jednu rolu v ekosystéme (27 % uviedlo dve roly a až 45 % uviedlo až 3 roly). 46 % respondentov uviedlo, že poskytuje expertné know-how a nefinančnú podporu. V rámci výskumu sme identifikovali 10 % aktérov, ktorí poskytujú finančnú podporu.

Roly, ktoré zastávajú pri tvorbe a realizácii sociálnych inovácií:

Skúsenosti v sektore sociálnych inovácií

Viac ako polovica identifikovaných aktérov uviedla, že sa v oblasti sociálnych inovácií pohybuje dlhodobo, a to viac ako 7 rokov. Až 44 % respondentov uviedlo, že sa sociálnym inováciám venujú viac ako 10 rokov.

Dopad identifikovaných aktérov

Svojou prácou sa snaží dosiahnuť pozitívny dopad na národnej úrovni **54 %** respondentov.

34 % identifikovaných aktérov uviedlo, že ich práca smeruje k miestnemu alebo regionálnemu dopadu.

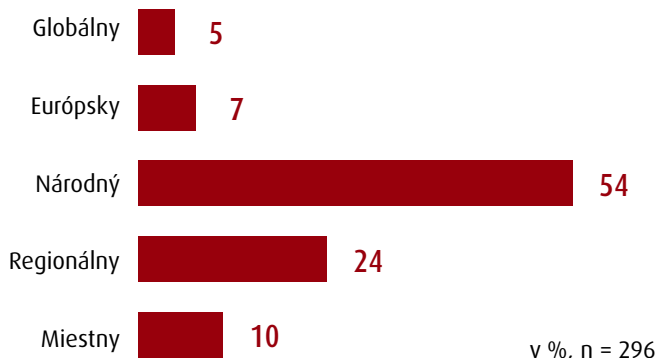
12 % sa snaží o dopad na európskej alebo globálnej úrovni.

Z hľadiska krajov dominoval Košický, Banskobystrický a Bratislavský kraj (v každom sa snaží o regionálny dopad približne **1/3 aktérov**).

V prípade miestneho dopadu sa **95 %** aktérov snaží dosiahnuť dopad v meste, v ktorom žije.

Miestny a regionálny dopad prevyšoval u aktérov v oblasti kultúry (**55 %**), vo všetkých ostatných oblastiach sa identifikovaní aktéri snažia primárne o dopad na národnej úrovni.

O aký dopad sa snažíte v oblasti sociálnych inovácií?

O odstránenie príčin spoločenských problémov na úrovni systému a dosiahnutie systémovej zmeny sa snaží 79 % identifikovaných aktérov. Keďže sa jedná o prevažnú väčšinu všetkých respondentov, ich rozdelenie medzi jednotlivé sektory a oblasti je porovnateľné s celkovým členením aktérov zapojených do výskumu (viď. str. 3).

Snažíte sa o zmenu na úrovni systému?

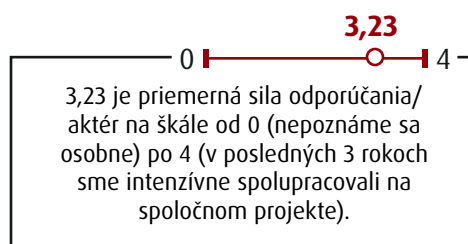

Vzťahy medzi identifikovanými aktérmi

Celkovo výskum zaznamenal 1 245 nominácií a identifikoval 747 unikátnych aktérov, pričom 498 bolo opakujúcich sa nominácií. Zmapovaná sieť je pomerne dobre prepojená, mohli by sme ju vyjadriť jednoduchým indikátorom 1,6⁶ (celkový počet nominácií/počet unikátnych kontaktov).

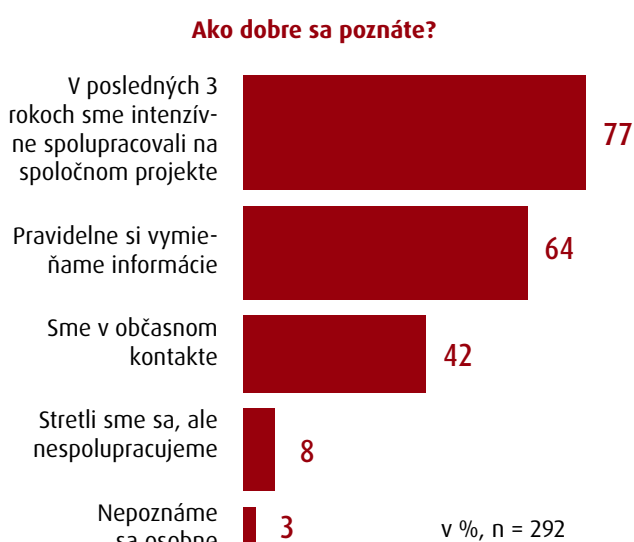
Priemerne aktéri učinili 4,2 nominácií a najčastejšie doporučovali 3 ďalších aktérov⁷, pričom mohli uviesť až 7 osôb.

Celkový počet nominácií	1 245
Priemerný počet nominácií	4,2
Modus	3
Median	4
Konektivita siete (celkový počet nominácií/ celkový počet unikátnych aktérov)	1,6

Respondenti mali tendenciu odporúčať tých, s ktorými sú v blízkom kontakte, a to buď na základe spolupráce na spoločnom projekte za posledné 3 roky, alebo pravidelného vymieňania si informácií.

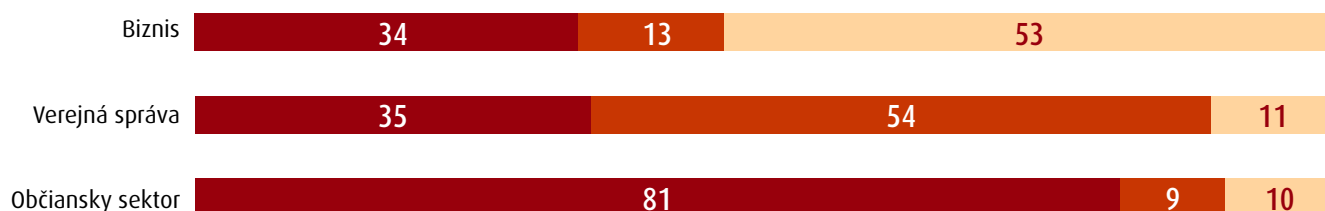
Priemerná sila odporúčania je 3,23, a to na škále 0 (nepoznáme sa) až po 4 (v posledných 3 rokoch sme intenzívne spolupracovali na spoločnom projekte).

Sektor

Aktéri sa väčšinou najviac odporúčali v rámci sektorov, v ktorých primárne pôsobia. Najodporúčanejším sektorom je prírodzene najväčší – občiansky sektor, ktorý odporúčala približne tretina ostatných sektorov.

Odporúčania v rámci sektorov:

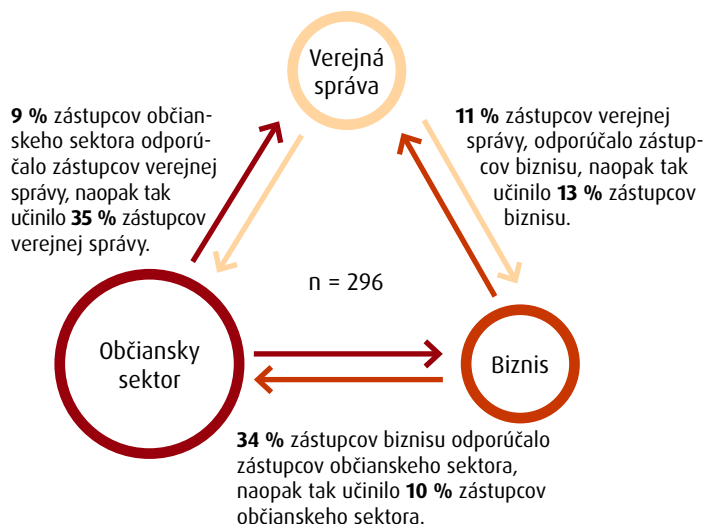
Biznis: n = 47 | Občiansky sektor n = 160 | Verejná správa | n = 62 | v %

● Občiansky sektor ● Verejná správa ● Biznis

⁶ Indikátor konektivity s hodnotou 1 by vyjadril, že každou nomináciou sme identifikovali nového aktéra, t. j. žiadne opakujúce sa nominácie by neboli. Číslo 2 by znamenalo, že každá druhá nominácia bola opakujúca sa.

⁷ Nominácie konkrétnych aktérov nájdete znázornené na [Mape sociálnych inovátorov](#). Šípky znázorňujú smer odporúčania, t. j. šípka smerujúca od aktéra A k aktérovi B znamená, že aktér A nominoval aktéra B. Ak niekto získal viac nominácií, jeho znázornenie na mape je výraznejšie.

Vzájomné odporúčania medzi sektormi (hlavný sektor):

Viac ako polovica aktérov z občianskeho sektora, ktorá nominovala aktérov z verejnej sféry, deklarovala, že s týmito aktérmi intenzívne spolupracovala v posledných 3 rokoch. Takmer tretina si s nimi pravidelne vymieňa informácie.

Ako poznajú aktéri občianskeho sektora aktérov verejného sektora, ktorých odporúčali:

V posledných 3 rokoch sme intenzívne spolupracoval na spoločnom projekte.

55

Pravidelne si vymieňame informácie.

27

Sme v občasnom kontakte (min, dvakrát za rok).

17

Stretli sme sa, ale nespolupracujeme.

2

v %, n = 60

Ako poznajú aktéri verejného sektora zástupcov občianskeho sektora, ktorých odporúčali:

V posledných 3 rokoch sme intenzívne spolupracoval na spoločnom projekte.

38

Pravidelne si vymieňame informácie.

36

Sme v občasnom kontakte (min, dvakrát za rok).

21

Stretli sme sa, ale nespolupracujeme.

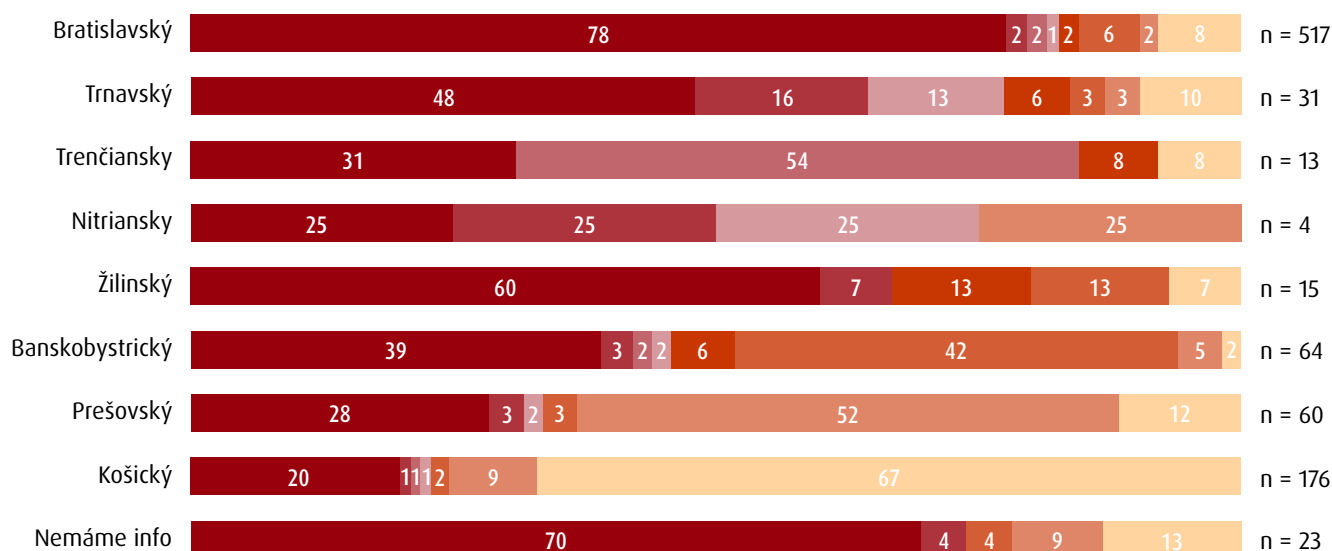
5

v %, n = 77

Geografické pôsobenie

Respondenti odporúčali prevažne ľudí pôsobiach v tom kraji, v ktorom pôsobia aj oni sami. Výrazne dominovalo nominovanie ľudí z Bratislavského kraja.

Odporúčajúci aktér je z kraja

Kraj, v ktorom pôsobí aktér, ktorého odporúčali:

Bratislavský Trnavský Trenčiansky Nitriansky Žilinský Banskobystrický Prešovský Košický

Pohlavie

Z hľadiska odporúčania medzi pohlaviami, ženy prevažne nominovali ženy a muži mužov.

Aké pohlavie odporučili muži a ženy?

Muži

Počet menujúcich mužov = 122

57 % odporučených mužmi boli muži

43 % odporučených mužmi boli ženy

n = 498

Ženy

Počet menujúcich žien = 171

35 % odporučených ženami boli muži

64 % odporučených ženami boli ženy

n = 730

- Muž
- Žena
- Nechcel uviesť
- v %

Uvedte aspoň 3 a maximálne 7 spôsob, ktoré považujete za kľúčových aktérov pre rozvoj sociálnych inovácií na Slovensku.

Vek

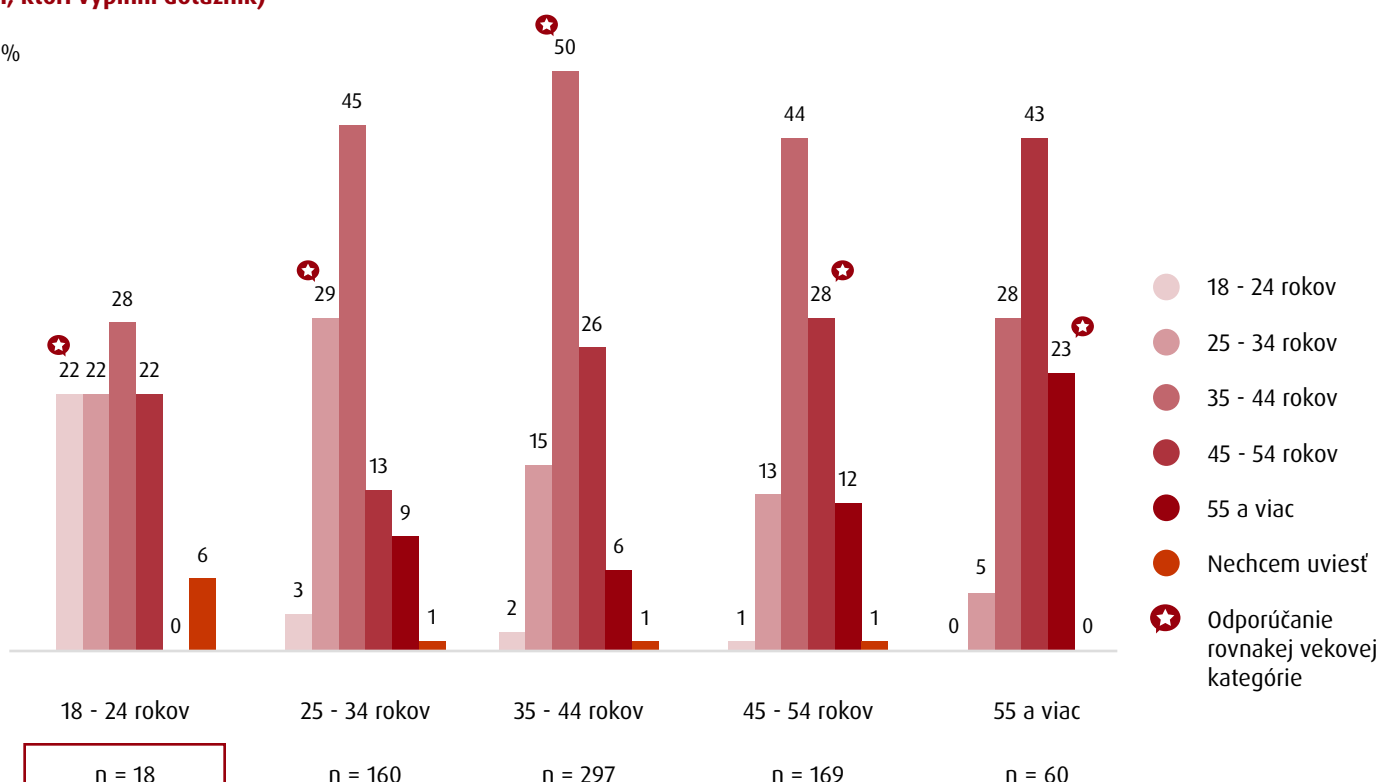
Až na výnimku vekovej kategórie nad 55 rokov odporúčali všetky vekové kategórie **väčšinou ľudí medzi 35 – 44 rokov**.

Respondenti nad 55 rokov, čo predstavuje prevažne osoby s 10 a viac ročnými skúsenosťami v odbore, označovali za kľúčových aktérov ľudí vo veku nad 45 rokov.

Celkovo všetky vekové kategórie málo odporúčali ľudí vo veku 18 - 24 rokov.

Vek menovaných (tí, ktorí vyplnili dotazník)

v %

Dôvody nespôlupráce

V rámci výskumu nás zaujímalo, či respondenti vnímajú potrebu spolupráce s konkrétnou organizáciou, a taktiež dôvody prípadnej nespôlupráce pri presadzovaní zmien.

Niektorí proklamovali, že už spolupracujú s tým, s kým naozaj chcú a potrebu nadväzovania novej spolupráce nepociťujú. V tomto duchu sa vyjadril približne každý dvadsiaty z tejto skupiny.

V odpovediach sa medzi tými, s ktorými respondenti chcú spolupracovať, objavovali nadácie, univerzity, orgány štátnej správy a samosprávy až po národné agentúry a firmy.

Takmer polovica respondentov, ktorá mala príležitosť vyjadriť sa k dôvodom ne/spôlupráce (t. j. vyplnila dlhý dotazník), na túto otázku neodpovedala.

Až polovica aktérov, ktorá odpoveď uviedla, definovala ako dôvod nespôlupráce nedostatok času.

Dôvody nespôlupráce:

Nemám čas na rozvoj spolupráce.

Nedostatočné financie pre spoločný projekt.

Nepodarilo sa mi s danou organizáciou skontaktovať.

Organizácia odmietla spoluprácu z nejakého dôvodu.

Máme rôzne predstavy o riešení.

Nebol priestor, príležitosť.

Nepozná také, s ktorými nespôlupracujú a chceli by.

Nevyvinuli sme aktivitu, neoslovili sme.

Iné.

Nevie, bez odpovede.

v %, n = 164

V kategórii Iné sme identifikovali niekoľko ďalších dôvodov nespôlupráce:

- Nespôlupráca ako dočasný aktuálny stav, ktorý súvisí s tým, že projekty sú v začiatkovej fáze, alebo sú vzťahy s inými organizáciami nové a potrebujú sa rozvíjať.
- Fyzická vzdialenosť a neuskutočnené prezenčné stretnutia.
- Organizácie sa zameriavajú na podobné problémy, no riešia ich z iného uhla pohľadu.
- V organizácii nebola identifikovaná správna kontaktná osoba, pričom ide primárne o problém veľkých organizácií.

Bariéry rozvoja sociálnych inovácií

V rámci výskumu sme zisťovali postoje aktérov k bariéram rozvoja inovácií na Slovensku. Zaujímalo nás, s ktorými bariérami nižšie sa stotožňujú, a identifikujú ich ako prekážky pri realizácii svojej práce:

1. Obmedzené zdroje financovania inovačných projektov.
2. Nízka miera medzisektorového prepojenia.
3. Nedostatok ľudí s potrebnými zručnosťami.
4. Únava a vyčerpanie (syndróm vyhorenia) inovátorov.
5. Nízka informovanosť o príkladoch dobrej praxe.
6. Nevyváženosť podpory v jednotlivých fázach inovačného projektu.
7. Nerovnomerná celková podpora regionálnych inovácií, okrem Bratislavy.
8. Nízka znalosť a kapacita pre sledovanie dopadu.
9. Nízky spoločenský záujem o sociálne inovácie.
10. Nízka miera prepájania a sieťovania inovátorov.
11. Silný konkurenčný boj organizácií o dostupné zdroje financovania inovačných projektov.
12. Nízka znalosť nástrojov pre vznik a rozvoj sociálnych inovácií.

Najvýraznejšími bariérami rozvoja sociálnych inovácií na Slovensku, ktoré prekážajú viac ako 80 % identifikovaných aktérov, sú:

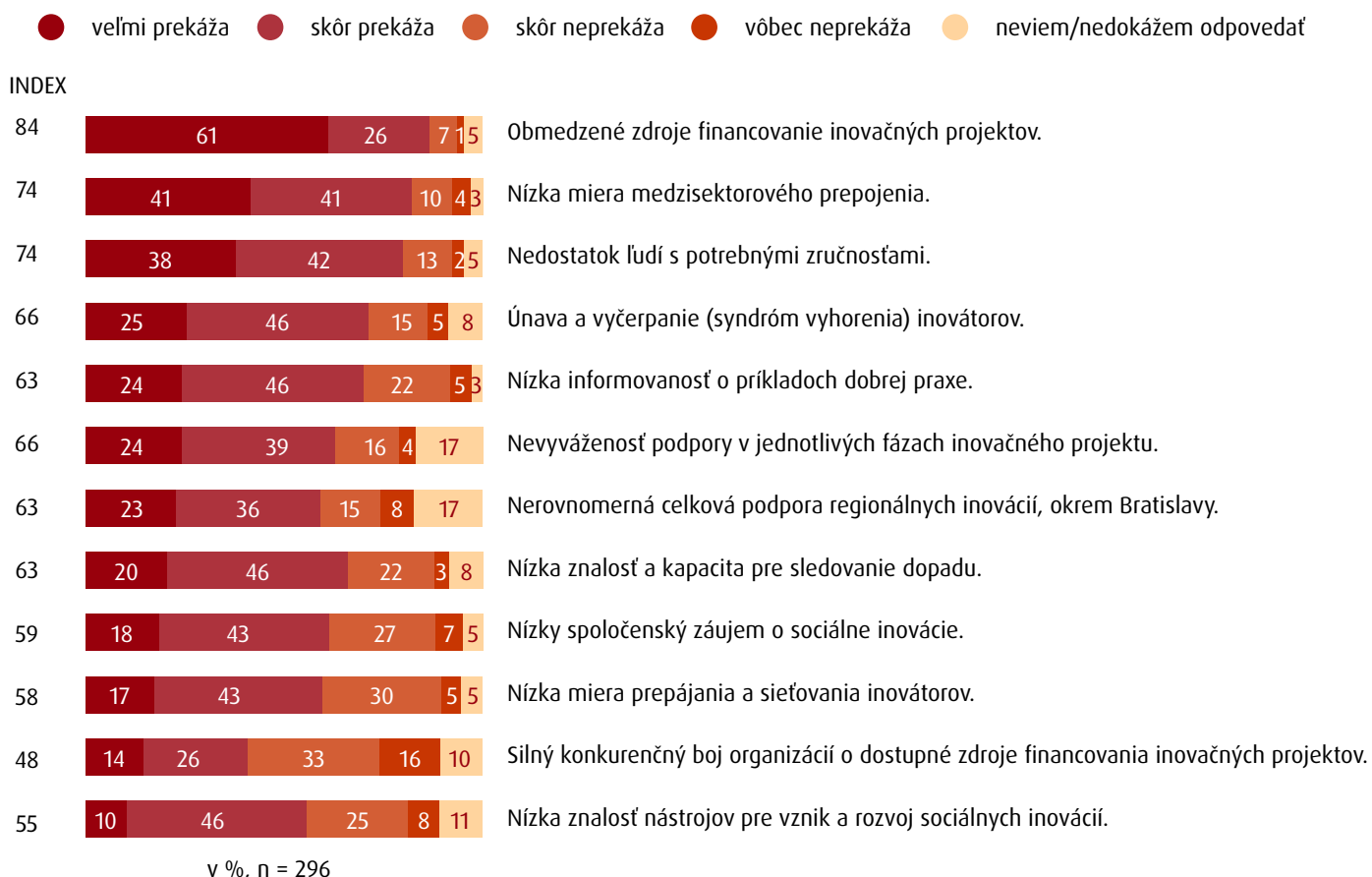
1. obmedzené zdroje financovania,
2. nízka miera prepojenia medzi jednotlivými sektormi,
3. nedostatok ľudí s potrebnými zručnosťami.

Výrazne vystupuje prekážka obmedzeného financovania, ktorá prekáža až 87 % respondentom. Ide o najvýznamnejšiu prekážku naprieč oblasťami, sektormi, regiónmi, aj vekovými skupinami. Graf ukazuje vyjadrenia aktérov k jednotlivým bariéram.

Index vyjadruje silu jednotlivých bariér tak, že priraduje každej odpovedi určitú hodnotu, na základe ktorej sa vypočíta celkový index, pričom odpovede *neviem* sa nezapočítavajú.

Veľmi prekáža 1
Skôr prekáža 0,67
Skôr neprekáža 0,33
Vôbec neprekáža 0

Bariéry rozvoja sociálnych inovácií:

Voľné odpovede odkryli aj ďalšie bariéry rozvoja sociálnych inovácií:

- Odliv ľudí z občianskeho sektora do biznis sektora, ktorý nastáva kvôli vyšším platom.
- Nedostatočné mediálne pokrytie témy sociálnych inovácií.
- Nízka kultúra konštruktívneho dialógu.
- Veľký vplyv politických rozhodnutí v systéme verejnej správy.

Na úrovni verejnej správy boli ako prekážky definované:

- Chýbajúca inštitucionálna podpora.
- Nevyhovujúce grantové schémy a množstvo teoretických školení o byrokratických procesoch na úkor reálnej činnosti.
- Ťažké nadväzovanie a udržiavanie vzťahov s kľúčovými aktérmi vo verejnej správe.
- Nedostatočné zapojenie samospráv do inovačných aktivít.

Bariéry sociálnych inovácií podľa krajov

Nasledujúce výroky vyjadrujú možné prekážky rozvoja a presadzovania sociálnych inovácií. Do akej miery vám prekážajú v práci?

	celkový index	Bratislava	Košice	Ostatné kraje	škála indexu
Obmedzené zdroje pre dlhodobé a inštitucionálne financovanie inovačných projektov.	84	82	93	84	90
Nízka miera medzisektorového prepojenia (podnikateľský/verejný/neziskový sektor).	74	70	83	77	85
Nedostatok ľudí s potrebnými zručnosťami.	74	72	78	74	80
Nevyváženosť podpory v jednotlivých fázach inovačného projektu (od nápadu po škálovanie).	66	64	77	67	75
Únava a vyčerpanie (syndróm vyhorenia) inovátorov.	66	66	71	64	70
Nízka znalosť a kapacita pre sledovanie dopadu.	63	63	67	62	65
Nízka informovanosť o príkladoch dobrej praxe.	63	63	71	59	60
Nerovnomerná celková podpora regionálnych inovácií, okrem Bratislavy.	63	53	75	72	55
Nízky spoločenský záujem o sociálne inovácie.	59	57	67	56	50
Nízka miera prepájania a sieťovania (networking) inovátorov.	58	56	62	60	45
Nízka znalosť nástrojov pre vznik a rozvoj sociálnych inovácií.	55	54	60	55	
Silný konkurenčný boj organizácií o dostupné zdroje financovania inovačných projektov.	48	45	49	52	
	n = 288	n = 158	n = 50	n = 80	v bodoch

Vo všetkých krajoch boli na prvých troch miestach rovnaké prekážky – zhodné s celkovým poradím prekážok uvedeným v úvodnej časti tejto kapitoly.

Aktéri z Košického kraja vnímajú prekážky výrazne intenzívnejšie ako aktéri z Bratislavského kraja aj ako aktéri z iných regiónov Slovenska. Kým v Bratislavskom kraji výrazne prekáža obmedzené financovanie 58 % aktérom, v Košickom kraji je to až 78 %. Rovnako, kým v Bratislavskom kraji prekáža nízka miera medzisektorového prepojenia 32 % aktérom, v Košickom kraji túto bariéru identifikovalo 64 % respondentov.

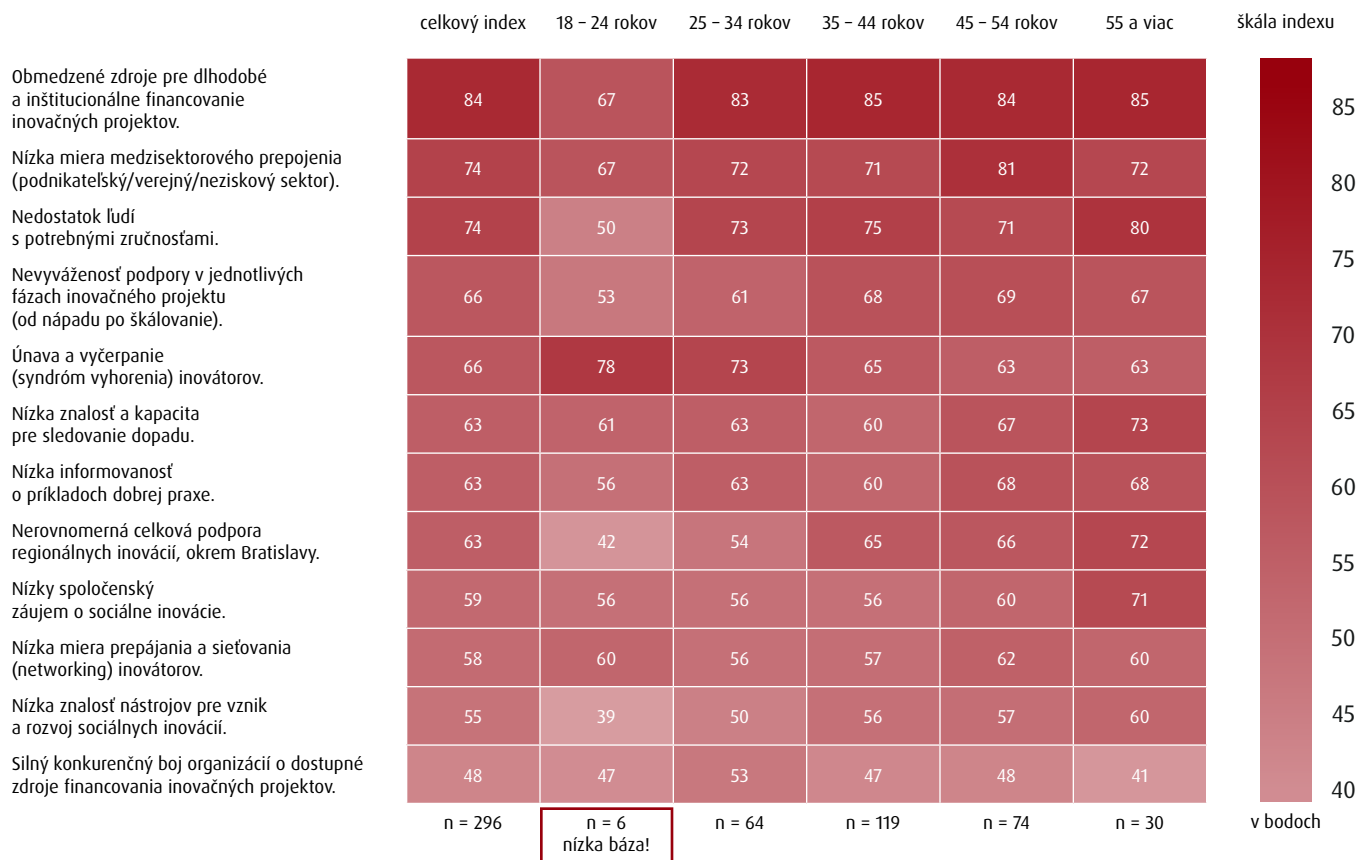
Nerovnomernú podporu regionálnych inovácií považujú za výraznejšiu prekážku ľudia z regiónov. Ide u nich o jednu z piatich najvýraznejších bariér, pričom až 30 % aktérov z Bratislavského kraja ju vôbec nepovažuje za prekážku rozvoja inovácií a 25 % sa k tomu nedokáže vyjadriť.

Niektorí aktéri dokonca vo voľných odpovediach upozorňujú na problém nedostatku finančných zdrojov v Bratislave, ktorý je spôsobený tým, že väčšina grantových žiadostí je smerovaná na rozvoj regiónov mimo hlavného mesta.

Bariéry sociálnych inovácií podľa vekových skupín

Respondentov sme sa pýtali:

Nasledujúce výroky vyjadrujú možné prekážky rozvoja a presadzovania sociálnych inovácií. Do akej miery vám prekážajú v práci?

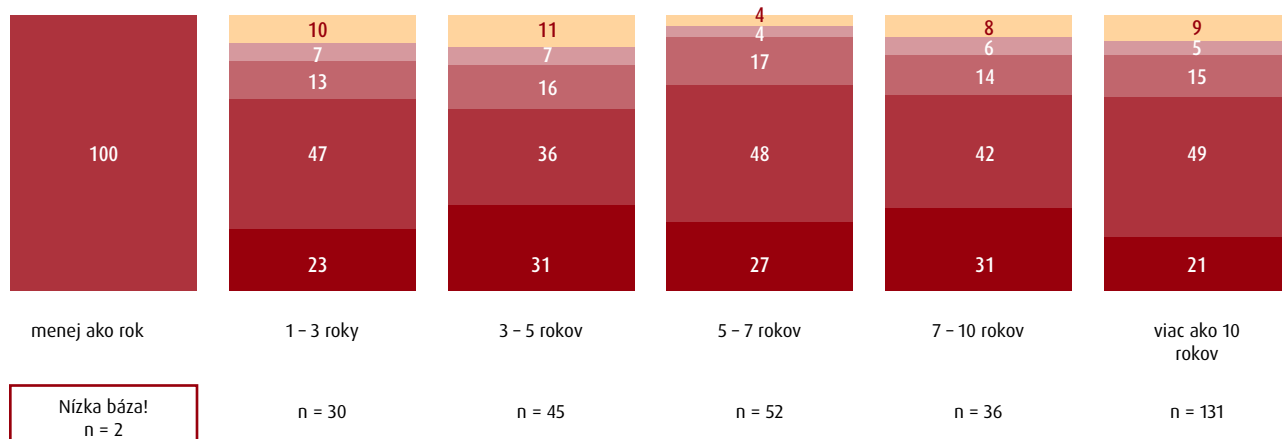

V rámci vekových skupín sa poradie identifikovaných bariér líši. Mladá generácia vo veku 18 – 34 rokov považuje za druhú najväčšiu prekážku vyčerpanie a únavu (až 83 %). Najstaršia generácia vníma ako jednu z troch najvýznamnejších bariér nízky spoločenský záujem o sociálne inovácie (až 73 %).

Únava a vyčerpanie inovátorov

Únava a vyčerpanie inovátorov je bariéra, ktorú podobne vnímajú aktéri naprieč sektorom, a to od tých, ktorí sú v sektore 1–3 roky až po tých, ktorí sú v sektore 10 rokov.

● veľmi prekáža ● skôr prekáža ● skôr neprekáža ● vôbec neprekáža ● neviem/nedokážem odpovedať

Bariéry sociálnych inovácií podľa sektorov

	Celkový index	Štátna správa	Verejná správa	Samo-správa	Občiansky sektor	Biznis	Som na voľnej nohe	Vzdelávanie, veda a výskum	škála indexu
Obmedzené zdroje pre dlhodobé a inštitucionálne financovanie inovačných projektov.	84	84	90	80	86	79	86	91	90
Nízka miera medzisektorového prepojenia (podnikateľský/verejný/neziskový sektor).	74	71	94	75	76	71	81	81	85
Nedostatok ľudí s potrebnými zručnosťami.	74	75	73	77	74	76	74	68	80
Nevyváženosť podpory v jednotlivých fázach inovačného projektu (od nápadu po škálovanie).	66	60	73	63	68	63	71	74	75
Únava a vyčerpanie (syndróm vyhorenia) inovátorov.	66	62	78	61	67	62	66	70	70
Nízka znalosť a kapacita pre sledovanie dopadu.	63	67	76	67	63	59	63	59	65
Nízka informovanosť o príkladoch dobrej praxe.	63	62	81	60	62	60	68	65	60
Nerovnomerná celková podpora regionálnych inovácií, okrem Bratislavy.	63	58	67	64	65	57	62	72	55
Nízky spoločenský záujem o sociálne inovácie.	59	56	61	61	58	59	64	55	50
Nízka miera prepájania a sieťovania (networking) inovátorov.	58	58	52	62	58	52	60	62	45
Nízka znalosť nástrojov pre vznik a rozvoj sociálnych inovácií.	55	55	67	53	53	50	55	62	40
Silný konkurenčný boj organizácií o dostupné zdroje financovania inovačných projektov.	48	36	52	42	48	45	58	62	
	n = 296	n = 60	n = 7 nízka báza!	n = 64	n = 223	n = 81	n = 43	n = 27 nízka báza!	v bodoch

Bariéry sociálnych inovácií podľa pohlavia

	Celkový index	Muž	Žena	škála indexu
Obmedzené zdroje pre dlhodobé a inštitucionálne financovanie inovačných projektov.	84	79	88	85
Nízka miera medzisektorového prepojenia (podnikateľský/verejný/neziskový sektor).	74	67	79	80
Nedostatok ľudí s potrebnými zručnosťami.	74	75	72	75
Nevyváženosť podpory v jednotlivých fázach inovačného projektu (od nápadu po škálovanie).	66	61	70	70
Únava a vyčerpanie (syndróm vyhorenia) inovátorov.	66	62	70	65
Nízka znalosť a kapacita pre sledovanie dopadu.	63	58	67	60
Nízka informovanosť o príkladoch dobrej praxe.	63	62	64	55
Nerovnomerná celková podpora regionálnych inovácií, okrem Bratislavy.	63	57	67	50
Nízky spoločenský záujem o sociálne inovácie.	59	59	59	45
Nízka miera prepájania a sieťovania (networking) inovátorov.	58	53	62	40
Nízka znalosť nástrojov pre vznik a rozvoj sociálnych inovácií.	55	50	58	
Silný konkurenčný boj organizácií o dostupné zdroje financovania inovačných projektov.	48	39	55	
	n = 296	n = 122	n = 171	v bodoch

Bariéry sociálnych inovácií podľa oblastí

Záver

Veríme, že táto správa bude podnetom pre ďalšiu diskusiu o rozvoji sociálnych inovácií na Slovensku. Chceme, aby diskusia prebiehala nielen v rámci komunity sociálnych inovátorov/inovátoriek a ich podporovateľov/podporovateľiek, ktorých sme identifikovali na Mape sociálnych inovátorov, ale aj v rámci širšieho okruhu aktérov, ktorí prispievajú alebo môžu prispieť k tvorbe riešení spoločenských problémov, ktorým čelíme.

Podpora sociálnych inovácií je pre rozvoj Slovenska kľúčová. Žijeme v dobe, ktorú charakterizuje zmena. Mali by sme preto podporovať ľudí, ktorí o pozitívne zmeny v našej spoločnosti usilujú, problémy skutočne riešia a aktívne sa snažia, aby Slovensko posunuli dopredu.

Na to aby sme využili ich potenciál a rozvíjali ich schopnosti a kapacity, potrebujeme systémovo vytvárať podporné prostredie, ktoré bude priatť ich aktivitám. Zvládnuť túto výzvu nám umožní lepšie reagovať na spoločenské, ekonomické, technologické a klimatické zmeny.

Bariéry, ktoré sme identifikovali, sa týkajú všetkých, ktorí sa na Slovensku snažia o transformáciu v akejkoľvek oblasti a v akejkoľvek regióne. Skúste sa spýtať kohokoľvek, kto sa o nejakú zmenu niekedy pokúsil, či sa s nimi stotožňuje.

Dôležitým krokom bude aj dôsledná implementácia opatrení navrhovaných v Akčnom pláne novej Stratégie vedy, výskumu a inovácií (ďalej „Stratégia“), ktorá vzniká pod Úradom vlády SR. Ide o prvý strategický dokument na Slovensku, ktorý aspoň v krátkosti rámčuje potrebu rozvoja sociálnych inovácií. Stratégia odporúča podporu sociálnych inovácií vo všetkých fázach inovačného cyklu a zároveň podporu nástrojov na ekosystémový rozvoj v spolupráci s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, či Splnomocnencom vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti.

Odporúčania a pozorovania

Na záver si dovoľíme niekoľko krátkych podnetov:

Nedostatočné financovanie má negatívny dopad na to, či dokážeme vytvárať inovačné riešenia. Prehlbuje všetky ostatné bariéry rozvoja inovácií, vrátane nedostatku ľudí s potrebnými zručnosťami, nízku mieru medzisektorového prepojenia (na ktorú nie sú vyčlenené zdroje) a taktiež únavu a vyčerpanie inovátorov.

Od inovačného sektora chceme vidieť riešenia s veľkým dopadom, bez uvedomenia si všetkých atribútov, ktoré k vytvoreniu pozitívneho dopadu naozaj vedú. Otázka financovania sociálnych inovácií vyžaduje hlbšiu diskusiu a bolo by vhodné nadviazať kvalitatívnym výskumom zameraným na dopady nedostatočného financovania a analýzu príčin.

Medzisektorová spolupráca nie je uspokojivo rozvinutá, nakoľko na ňu nie je čas. Možno ju aj považujeme za dôležitú, ale sme uväznení vo vykonávaní vlastných aktivít a vo vlastných bublinách. Na rozvoj spolupráce už nemáme priestor ani kapacity. Súčasťou grantových výziev a finančnej podpory projektov by určite mala byť i podpora spolupráce, na ktorú by mali byť vyčlenené zdroje.

Z dlhodobého hľadiska potrebujeme podporovať podnikavosť mladých ľudí orientovanú na riešenie spoločenských problémov a vytvárať pre nich priestor v už existujúcich organizáciách, ktoré sa na zmenách v spoločnosti podieľajú.

Vyčerpanie a vyhorenie tých, ktorí sa o zmenu snažia, je taktiež veľkou výzvou. Práca na zmenách, a najmä tých systémových, vyžaduje veľkú odolnosť – sociálni inovátori menia zažité vzorce správania a myslenie spoločnosti, transformujú spoločenské systémy. Pochopenie donorov pre ich prácu a vytvorenie iniciatív, ktoré budú podporovať ich wellbeing, sú jednými z kľúčových atribútov vytvárania zmien.

Máme dojem, že si **často zamieňame sektor sociálnych inovácií s občianskym sektorom** a neziskovými organizáciami, ktoré upozorňujú na spoločenské problémy a často riešia ich pozorovateľné a akútne dôsledky. Aj v neziskovom sektore chýba väčšie pochopenie konceptu sociálnych inovácií a je potrebné zapracovať na budovaní kapacít.

Uzatvárame sa do bublín. Vekových, regionálnych, sektorových a mnohých ďalších. To nás limituje v nachádzaní udržateľných a dlhotrvajúcich riešení. Pri ich tvorbe potom nezvažujeme perspektívy všetkých aktérov, ktorí tvoria systém. Navrhnuté riešenia tak reagujú len na časť reality, no nepokrývajú celý rozsah problému. Prípadne vytvárajú nové nežiadúce problémy, ktoré potom rieši niekto iný.

Máme skúsených inovátorov a skúsené inovátorky s dobrým know-how o tom, ako systém funguje, ako reaguje a ako vytváranie zmien prebieha. Potrebujeme nájsť spôsob, ako ich skúsenosti odovzdávať ďalším inovátorom, a ako vedomosti a prax skúsenejších spojiť s entuziazmom a energiou začínajúcich tvorcov zmien.

Otázky do diskusie

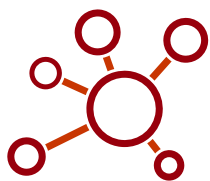
Boli by sme radi, keby závery tejto správy viedli k reflexii inovačného sektora ako formovať priaznivejšie prostredie, v ktorom využijeme potenciál všetkých, ktorí sa o spoločenské zmeny na Slovensku snažia.

Do diskusie by sme radi priniesli niekoľko otázok:

- Ako odstrániť identifikované bariéry, ktoré nám bránia v rozvoji nových riešení spoločenských výziev?
- Prečo štát stále nedostatočne podporuje inovačné aktivity, najmä v oblasti sociálnych inovácií? Prečo je rozhodovanie o zásadných veciach spoločnosti politickým rozhodnutím?
- Ako môžeme do inovačných aktivít zapojiť viac mladých ľudí a zabezpečiť prenos skúseností staršej generácie?
- Ako prinášať viac príkladov dobrej praxe z domova a zo zahraničia?
- Prečo medzi aktérmi, ktorí sa o spoločenské zmeny snažia, nedochádza k výraznejšej spolupráci, aj keď hľadajú riešenia na rovnaké problémy?
- Prečo nedokážeme efektívne vytvárať multisektorovú spoluprácu?

Pre rozvoj sociálnych inovácií na Slovensku je nutné vyriešiť najväčšiu bariéru nedostatočného financovania inovačných projektov. Otvoriť diskusiu naprieč aktérmi v jednotlivých oblastiach a sektoroch o tom, aké sú dopady a kľúčové príčiny tejto prekážky na úrovni systému a formovať strategické kroky pre zmenu.

Identifikované bariéry sú komplexnými systémovými výzvami. **Odporúčame preto vytvorenie spoločenskej platformy na podporu sociálnych inovácií, ktorá by vzájomným dialógom a kolektívnou akciou tieto prekážky adresovala.**

mapa
**sociálnych
inovátorov**

Organizátori

Ďakujeme za podporu:

Partner inovácií
pre budúcnosť

Partneri

Ďalší partneri

www.mapainovatorov.sk